

Samsun ve Samsunspor

BU ŞEHRİN TAKIMI, BU ŞEHRİN KADERİ

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

Kulübün içinde bulunduğu zorluklar, yönetimden kaynaklanan problemler, futbolcuların isteksizliği, transferler, şehrin kulübe sahip çıkıp-çıkması, yerel yönetimlerin ilgisi, halkın kulübe teveccühü, taraftarın desteği, bu ve buna benzer başlıklar altında gün geçmiyor ki yerel medyada Samsun ve Samsunspor ilişkisi üzerine bir haber yer almasın.

Giriş

Son aylarda Samsun'un gündemini en çok meşgul eden konulardan biri Samsunspor'dur. Kulübün içinde bulunduğu zorluklar, yönetimden kaynaklanan problemler, futbolcuların isteksizliği, transferler, şehrin kulübe sahip çıkıp-çıkması, yerel yönetimlerin ilgisi, halkın kulübe teveccühü, taraftarın desteği, bu ve buna benzer başlıklar altında gün geçmiyor ki yerel medyada Samsun ve Samsunspor ilişkisi üzerine bir haber yer almasın.

Bu haberler şehirle ve sporla ilgilenen bir kısım Samsunlular tarafından ilgiyle izlenip, durum

hakkında çeşitli yorumlar yapılır, çözüm arayışları devam ederken, halkın önemli bir kısmının bu konuyla uzaktan yakından ilgisi olmadığı da açıkça görülmektedir. İlgili olanları bir kenara bırakırsak, ilgilenmeyenlerin temel gerekçelerinin başında genel olarak spora karşı olan ilgisizlikleri gelir. Bu ilgisizliğin temelinde ise; futboldaki şiddet, kötü tezahürat, futbol piyasasındaki uçuk rakamlar ve haksız kazanç, futbolcuların yaşantılarındaki çarpıklıklar gibi toplumun geneline ilgilendirmeyen hususlar yatmaktadır.

Konuya böyle bakarsak ve maa-

lesef Türkiye’de spor deyince futbol akla geldiği için, kimseye sporu, sporcuları ve kulüpleri zorla sevdiremeyiz. Fakat, başta futbol olmak üzere spora, sporla ilgilenenlere ve özellikle şehrin en büyük futbol kulübüne bu kadar dar açıdan bakamayız. O halde “Samsunspor için ne yapmalıyız ki takım bu durumdan kurtulsun?” sorusunun cevabını ilgili kişilere havale ederek, “Samsunspor’la niçin ilgilenmiyoruz?”, ya da “Şehrin kaderi ile takımın kaderi arasında nasıl bir ilişki vardır?” sorularına cevap arayalım.

Spor kulüpleri ne işe yarar?

Günümüz dünyasında büyük kulüplerle ilgili olarak halkın endişelerini ve ilgisizliğini kısmen hoş karşılayabiliriz. Fakat bunların altyapısını oluşturan ve gençlerle bağını kuran daha küçük ve yerel spor kulüpleri nezdinde yaşadığımız bazı gerçekler vardır ki onları görmezden gelemeziz. Misal;

-Amatör spor kulüpleri yeni neslin sağlıklı olması için beden ve zihinlerini geliştiren, onları sosyalleştiren, yenmeyi-yenilmeyi öğretirken bencilliği ve agresifliği nötr hale getiren, onları kahve köşelerinden, internet kafeler-

den alıp sağlıklı ortamlara çekebilen en önemli kurumlardır. Spor kulüpleri sivil toplum olarak da önemli bir güce sahiptirler.

-Şehrin önde gelen spor kulübü o şehirde yaşayan farklı kesimleri bir araya getiren ortak bir değerdir. Başka hiçbir şekilde bir araya gelmeyen insanlar bir maçta ya da televizyonları başında aynı tezahüratı yaparak bir ve beraber olabilir. Karşılaşma sonuçlarına göre sevinç ve üzüntüleri birlikte yaşayarak hemşehrilerine ortak zemin oluşturur. Şehrin moral-motivasyon kaynağıdır. Kulübün başarısı şehrin başarısıdır. Yapılan tezahüratlarda şehrin adı zikredilir -spor eki anılmaz bile.

-Spor kulüpleri il veya ülke dışında yaşayan o şehir insanlarını (bir çeşit o ilin/şehrin diasporasını/gurbetçilerini) bir arada tutan ve memleketleri ile aralarındaki bağın sürmesini sağlayan önemli bir vasıta¹’dır.

-Özellikle büyük kulüplerin lig veya kupa maçları çerçevesinde o şehre gelmesi şehre itibar ve prestij sağlar. Şehri daha yaşa-

¹ Konuyu dağıtmamak ve başka yerlere çekilmesini önlemek için metin içinde bahsedilmesine de, Trabzonspor’un bu konuda ne kadar başarılı olduğu herkesin malumdur.

Şehrin önde gelen spor kulübü o şehirde yaşayan farklı kesimleri bir araya getiren ortak bir değerdir.

Başka hiçbir şekilde bir araya gelmeyen insanlar bir maçta ya da televizyonları başında aynı tezahüratı yaparak bir ve beraber olabilir.

Karşılaşma sonuçlarına göre sevinç ve üzüntüleri birlikte yaşayarak hemşehrilerine ortak zemin oluşturur. Şehrin moral-motivasyon kaynağıdır. Kulübün başarısı şehrin başarısıdır.

nabilir yapar. Hayata renk katar. İç turizmi geliştirir. Bedava tanıma vesile olur. İmajını tazeler ve yeniler, şehrin prestijini yukarı çeker.

-Spor kulübünün giydiği formanın üzerinde yazılı olan 'ait olduğu şehir' adı (ki bu Samsunspor için Samsun adıdır) 90 dakikalık değildir. Maç saati gelmeden daha günler öncesinden başlayarak, maçın yapılacağı stattan şehrin genel havasına kadar birçok haber geçilir. Maç başlar 90 dakika boyunca şehrin adı zikredilir. Maç biter, spor yorumları başlar, televizyonların bütün kanallarında az veya çok dakikalarca şehrin adı görüntülerle zihinlere kazınır². Yetmez, ertesi gün çıkan gazetelerin spor sayfalarında tekrar kendine sayısız kareler eşliğinde yer bulur. Ligdeki sıralaması ve puan durumu ise tablolar halinde sürekli yayındadır. Gazete ve dergiler sonraki nesiller için arşivlenirken üzerindeki fotolarda yer alan kulüp ve şehir adları da onlarca yıl sonra tekrar bakılmak üzere geleceğe doğru

yola çıkar. Velhasıl, bir şehrin adı başka hiçbir şekilde böyle hafızalara kazınmaz.

-Ve nihayet, bu makalenin de konusunu oluşturan önemli bir husus olarak, şehrin önde gelen spor kulübü o şehrin marka değeridir. Bu marka ne kadar değerliyse şehir popüler ve yaşanabilir imaja sahip olur ve moral bulur. Tersisi olursa moral ve imaj kaybeder. Futbolcunun gelmek istemediği şehre sanayici, genel müdür, yönetici gelmez, nazlanır, gelmek istemez. Bu yüzden, futbol kulüpleri şehrin algısını en kısa sürede pozitif yönde geliştirebilecek yegâne araçlardan biridir.

Sporun ve (profesyonel ya da amatör) spor kulüplerinin (yukarıda bir kısmını sıraladığımız) faydaları saymakla bitirilemeyeceği gibi, bunun için oluşturulan organizasyonlar da oldukça çeşitli ve diğer birçok olay ve kurumla iç içedir. Fakat genel olarak bakıldığında bir ilde veya şehirde başat rolü o şehrin en büyük spor kulübü oynar. Bazı ülkelerde basketbol, beyzbol vd. birinci sırada gelse de, Avrupa ülkeleri ve Türkiye için öncelik futbol kulüpleridir. Öncü role sahip olan kulüp genellikle bulunduğu şehrin adıyla

la anılır ve Samsun için bu kulüp Samsunspor'dur.

Büyük kulüp, büyük şehir; büyük şehir, büyük kulüp

Küreselleşen dünyada şirketler ve markalar devletlerden bile daha önemli hale gelmiş, bazı şirketlerin üretim ve ihracatları birçok ülkenin toplam GSMH'sını geride bırakır olmuştur. Şirketlerin marka değerleri kadar, bunlara ev sahipliği yapan şehirler de bundan nasiplenmekte, bazen şehir markanın önüne geçerken bazen de marka şehri peşinden sürükleyerek yukarı çekmektedir.

Günümüzde şehirler adlarını ticarî markalar kadar, sahip oldukları kulüpler vasıtasıyla da duyururlar. Öyle ki, şehrin takımı hangi ligde oynuyorsa (profesyonel lig ya da birinci lig, ikinci lig, üçüncü lig veya amatör küme³) şehrin ülke genelindeki gelişmişlik seviyesi de algı olarak benzerlik gösterir. Basit bir gözlem

3 Futbol liglerindeki isimlendirme ülkeden ülkeye, yıldan yıla değiştiğinden, metin içinde vurgulamak istenen husus liglerin adı değil, sıralamadaki yeridir. Türkiye örneğinden hareket edersek; Profesyonel lig, 1.Lig, 2. Lig, Amatör Küme sıralamasını metin içinde; 1.Lig, 2.Lig, 3.Lig, 4.Lig olarak düşünelim. Böylece şehirlerin gelişmişlik seviyelerine göre içinde buldukları gruplar ve bir alt, ya da bir üst lige çıkmalarından kastın futbol liglerindeki bu benzerlikten kaynaklandığını belirtelim.

2 Ticaret firmaların ürünlerinin tanıtımı için (ki burada öne çıkarılan en önemli unsur markanın adıdır), her karede defalarca tekrar ettirmek için harcadıkları parayı düşünelim. Firma için bunca yapılan masrafların tek gayesi vardır, o da; müşteri markaya gittiğinde ilk o isim (ticari marka) aklına gelsin, ona ihtesin, onu alsın.

yaptığımızda Türkiye'nin gelişmiş illerinin/şehirlerinin takımlarının çoğunlukla profesyonel ligde, gelişmekte olan ya da geri kalmış illerinin futbol takımlarının da ikinci lig, üçüncü lig ya da amatör kümede top koşturdukları görülür. Başka bir ifade ile (bazı istisnalar hariç) gelişmiş iller birinci ligde/kümede yer alırken, gelişmekte olanlar ikinci, geri kalmış illerin takımları da üçüncü veya dördüncü ligde/kümede yer alır. Gerçek tam olarak böyle olmasa da algı böyledir. Algı konusunu bir örnekle açıklayalım: Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş gibi İstanbul takımlarının Anadolu'da deplasmana gittiği illeri/şehirleri göz önünde bulundurduğumuzda, bu üç takımdan birinin deplasman yenilgisi aldığını farzedelim. İddiamız o ki; takımların gücü şehrin gücü ile özdeşleştiği için, yine algısal olarak mağlup olunan takımın şehri güçlü ise taraftar takımını affetmekte, şehir zayıf ve geri kalmış ise (yine takımla özdeşleştirerek, o takımda çok iyi oynayan futbolcular da olsa), aynı taraftarlar, şehrin adı zikredilerek, "o takıma nasıl yenildik?" diye veryansın etmektedir. Burada kastedilen artık takım değil, şehirdir. Taraftarın hazmedemediği olay ise rakip takım futbolcularının performansı değildir. Onların derdi; "nasıl olur da bizim gibi büyük (gelişmiş) bir şehrin takımı böyle küçük bir

Anadolu şehri takımına yenilmiştir". Görüldüğü gibi, buradaki "küçüklük"ten kastedilen takım ya da şehrin nüfus miktarı değil, o şehrin gelişmişlik seviyesidir.

Dünyadan örnekler

Konuya tekrar küresel ölçekte ve futbol kulüpleri örneğinden hareketle baktığımızda, dünyada birçok şehir futbol takımları ile özdeşleşmiş, âdeta isimleri birbirlerinin yerine kullanılır olmuştur. Hattâ bunlardan bazılarında, dünyadaki tanınırlık açısından, kulübün adı şehrin önüne geçmiştir. *Barcelona*, *Bayern Münih*, *Real Madrid*, *Manchester United*, *Spartak Moskova*, *Paris S. Germain*, *Borussia Dortmund*, *Milan* vd. bunlardan ilk akla gelenlerdir. Bu örneklerden hareketle denilebilir ki; *şehir ne kadar zengin ve gelişmiş ise kulüp de o denli güçlüdür. Ya da şehrin kulübü ne kadar güçlü ve popülerse o şehir de o kadar varlıklı ve kuvvetlidir.*

Dünyanın gelişmiş ülkelerinden biri olan Almanya'nın en zengin ve müreffeh kesimini oluşturan Bavyera ile, bu eyaletin başkenti olan Münih'le aynı adı taşıyan dünyaca ünlü futbol kulübü Bayern Münih'in ilişkisi bu konuda güzel bir örnektir. Şehrin gücü takıma, takımın gücü şehre yansımıştır. Bu güç şehrin ticarî markalarını da etkilemiş, bu kez takımın gücü Münih'te üretilen mal-

ların kalitesiyle ve dayanıklılığı ile özdeşleştirilmiştir. Örneğin takımın sağlamlığı uluslararası maçlarda onların panzer, tank ve benzeri isimlerle anılmasına yol açmış, bu benzetme daha sonra Alman mallarının kalitesi ile hemhâl olmuştur. Bu ilişki bize şehrin gelişme dinamikleri ile kulübün gücü arasında ne kadar yakın bir bağ olduğunu göstermektedir. Makalenin başlığında kullandığımız "şehrin takımı, şehrin kadri" benzetmemize ilham kaynağı olan hususlardan biri de budur.

Şehirlerin büyüme ve gelişmesinde başlıca dinamikler

Dünyada adı çok duyulan şehirler, (buldukları ülkelerin genel durumuyla da ilişkili olarak), ya kalabalık nüfuslarıyla, ya da ekonomik anlamda gelişmişlikleriyle dikkat çekerler. Nüfus bakımından aşırı kalabalık ve daha alt yapı problemlerini bile çözememiş geri kalmış ülke şehirlerini bir kenara bırakalım ve ekonomik anlamda gelişmiş şehirlere bakalım. Küreselleşen dünyada ekonomik bakımdan ileri gitmiş şehirler sadece iktisadi zenginlikleri ile değil; sanattan spora, eğlenceden moda, ulaşım ve altyapıdan güvenliğe birçok özellikleriyle öne çıkarlar. Birbirini çoğaltan etkiyle de şehir gelişip büyüdükçe önce ulusal, sonra da uluslararası sanat, spor, kültür, fuar vb organizasyonları kendile-

rine çekerek isimlerini hafızalara kazırlar.

Şehirlerin uluslararası tanınırlığının başında öncelik yerel yönetimden başlar. Yerel yönetimin birincil hedefi, içinde yaşayan insanları memnun ve mutlu etmektir. Ancak yaşadıkları şehirden memnun olanlar kendilerinin ve çocuklarının geleceğini o şehirlerde görürler. Bir ya da iki nesil sonrası için plan yapan ebeveynler geleceklelerini buldukları şehirde planlamaya başladıklarında yatırımlarını da buraya yapmak isterler. Ev almak, arsa almak, dükkan açmak bunların bilinen örnekleridir. Burada menkul ve gayrimenkul ayırımına da iyi bakmak gerekir. Parasını menkul olarak tutanlar her an şehri terk edebilir. Fakat kazancını veya birikimlerini gayrimenkule, iş yerine vd. taşınmazlara yatıranlar aynı ölçüde hareketliliğe sahip değillerdir⁴.

4 Naçizane benim bu husustaki görüşüm; kişinin nereli olduğuna anlamak için ona doğrudan "memleketi, yani nereli olduğu değil; mezar yerinin nereli olduğu, ölüncü nereye gömülmek istediği" sorulmalıdır. Gömülmeyi arzu ettiği yer onun gerçek memleketidir. Bu şehirde mezar yeri olmayanlar, kendilerini bu şehre ait hissetmeyebilirler, ya da geleceklelerini bu şehirde görmeyebilirler. Belediyeler henüz yerel yönetim bilincini kavrayamadıkları sürece, bunlara yer tahsis yapmak gibi bütünüyle istisnai olmayan, aksine ayrılmaya teşvik eden gereksiz ayrımları bırakıp işe mezar yerinden başlamalıdır. Mezar yeri bu şehirde olanlar, geleceğini burada görür, torunlarını burada hayal eder, yatırımlarını da buraya yapar. Şehir de bu insanlarla büyür ve gelişir, ancak bu insanlar şehrin geleceğine sahip çıkar. Diğerleri ise (40-50 yıldır bu şehirde yaşamalarına

O halde insanların yaşadıkları şehre yatırım yapmalarının temel şartı geleceklelerini bu şehirde görmeleri düşüncesinden başlar. Yerel yönetimin görevi bu insanları burada tutacak altyapıyı kurmak, onların şehirden memnuniyet derecesini arttırmak, onları yönetime ortak ederek sorunları olduğu kadar mevcut ve muhtemel başarılarla da ortak etmektir. Bu yönde atılacak demokratik adımlar kişilerin yaşadıkları şehre sahip çıkmalarının önünü açacak, dernekler, kent konseyleri ve diğer sivil toplum örgütleri ile kendilerini ifade etmede zorlanmayan insanlar şehrin bir parçası olduklarının bilincine geleceklelerini bu şehirde inşa edeceklerdir.

Sonraki aşama şehrin dışarıdan nüfus çekmesidir. Nüfus hareketlerinde, yani göçlerde bir husus çok önemlidir. Şöyle ki; göç eden, yani göçe katılan nüfus genellikle nitelikli, aktif ve girişken, geride kalan nüfus ise niteliksiz, pasif ve cesareti olmayan kişilerden oluşur. Şehrin göç alması (yeterli altyapı ve istihdam imkânları sunulduğunda) çok iyi bir şeydir. Her gelen kendi parası, tecrübesi, düşüncesi, yaratıcılığı ile **geldiğinden şehre değer katar ve**

5 Spor konusu ve özellikle Samsunspor'un tarihsel geçmişi uzmanlık alanımız olmadığı için, kulüple ilgili önemli tarihler ve olaylar hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir; konu, şehir ve kulüp ilişkisi bağlamında ele alınmıştır.

şehrin gelişimine katkıda bulunur. Bunun tersi de mümkündür; şehir gerekli altyapı ve istihdam imkânlarından yoksunsa ve yine de göç alıyorsa bu kez işsizlik ve geçekondulaşma şehrin başına bela olur. Fakat yine de gelen nüfusun aktifliği bu olumsuz tabloyu olumlu yöne çevirebilir. İstanbul'un bugün bir dünya şehri olmasında aldığı göçlerin etkisinin olmadığını düşünmek mümkün değildir.

Velhasıl, şehirlerin gelişimi ve adlarının duyulmasında rol oynayan, onları dünya genelinde tanınır kılan birçok husus vardır. Misal; şehrin yetiştirdiği önemli kişiler, ulusal ve uluslararası düzeyde öncü kurum ve kuruluşlar, kültür-sanat ve sporda sergilediği başarılar, yarattığı değer ve markalar bunlardan sadece birkaçıdır. Aşağıda bunlardan sadece sporla ilişkisi bağlamında Samsun şehri ile Samsunspor ilişkisi örneği üzerinde durulmuştur⁵.

Samsun'un durumu

Samsun, Türkiye genelinde bu kadar büyük gelişme potansiyeli olup da bunu gerektiği gibi değerlendiremeyen nadir illerden biridir. Samsun aynı zamanda olumlu-olumsuz birçok hususu da bünyesinde barındıran özelliklere sahiptir. Örneğin, hem göç almakta, hem de göç vermektedir. Fakat aldığı göç çoğunlukla kır kökenli ve niteliksiz, verdiği göç ise çoğunlukla girişken ve niteliklidir. (İlk olarak bizim tarafımızdan dile getirilen) başka bir ifadeyle; "Samsun'da nitelik-

5 Spor konusu ve özellikle Samsunspor'un tarihsel geçmişi uzmanlık alanımız olmadığı için, kulüple ilgili önemli tarihler ve olaylar hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir; konu, şehir ve kulüp ilişkisi bağlamında ele alınmıştır.

SAMSUNSPOR'A YARDIM KAMPANYASI

li nüfus ile niteliksiz nüfus yer değiştirmekte", toplamda il nüfusu belirgin bir artış göstermezken, mevcut nüfus içinde negatif yönde bir değişim yaşanmaktadır. Aşağıda da belirtildiği gibi, fizikî mekân olarak Samsun ideal denebilecek şartlara sahip olsa da beşerî sermaye olarak sürekli bir kayıp yaşamakta; yeterli miktarda ve sayıda; girişimci, sermaye sahibi, nitelikli, eğitilmiş, tecrübeli insanların sayısını artırma ve bunları Samsun'da tutma konusunda gerekli başarıyı bir türlü yakalayamamaktadır.

Burada 19 Mayıs Üniversitesi'nin durumunu da ihmal etmeyelim. Vaktiyle bölge üniversitesi olan kurum, bünyesinden Ordu, Amasya ve Sinop üniversitelerini çıkarmış, onların ağabeyliğini üstlenmişken, şehirdeki durağanlık üniversiteye de yansımıştır. Tıpkı Samsun ve Samsunspor gibi, 19 Mayıs Üniversitesi de küme düşmüştür. (Yine İstanbul, Ankara ve İzmir'dekiler ile özel üniversiteleri bir kenara bırakırsak), 19 Mayıs Üniversitesi yakın yıllara kadar Çukurova, Erciyes, Atatürk, Selçuk, KTÜ, Akdeniz gibi üniversitelerle aynı ligde yer alırken, zamanla daha aşağılara inmiştir. Üniversitelere yerleştirmelerde esas kriter olan giriş puanları bunu açıkça göstermektedir. Bir şehri ayağa kaldıracak

yegâne güçlerden biri de o şehrin üniversitesindeki akademik personel ile yetiştirdiği nitelikli öğrencilerin istihdamıdır. Gelişen ve büyüyen şehirler kaliteli ve üst düzey akademik personeli kendine çeker, gerileyen şehirler ise önce bu personeli kaybederler. Mevcut haliyle baktığımızda ise, teknik anlamda akademik personelin şehrin gelişmesine katkısı sınırlı kalmakta, üniversitede okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğu bu şehirde staj yeri bulmada bile zorluk çekmektedir. Giderek daha düşük puanla gelen öğrencilerin sayısal olarak fazlalığından ziyade üst puan grubundan öğrenci gelmedikçe ve bunlar içinde girişimci ruha sahip olanların Samsun'da işe başlamaları veya iş kurmaları sağlanmadıkça üniversitenin şehre katkısı kafelerin müşteri sayısındaki artıştan ibaret kalacaktır.

Samsun şehri üzerine odaklanarak konuya biraz daha yakından bakalım. Samsun gerek matematiksel, gerekse özel konum olarak önemli bir lokasyona sahiptir. İliman kuşakta yer alan ülkemizin, iklim bakımından hayatı zorlaştırmayan bir kesiminde yer alır. Örneğin; karın yerde kalma süresi, fırtınalı, aşırı sıcak veya donlu günler sayısı gibi meteorolojik veriler itibarıyla baktığımızda Samsun ekstrem durumların

pek görülmediği nadir kentlerden biridir. Jeolojik açıdan deprem riskinin az, jeomorfolojik açıdan deniz seviyesinde olması, yüksek olmaması, çevresinde geniş verimli, dört mevsim üretim yapılabilme imkanı bulunan ovalara sahip olması vb. diğer fizikî özellikleridir. Bütün bunlara ilave olarak beşerî özellikler bakımından; kara, hava, demir ve deniz yolları ile birlikte enterkonekte sisteme bağlılığı ve doğalgaz boru hattı güzergahında bulunması gibi önemli ulaşım yollarına göre konumu, Anadolu'nun Karadeniz'e ve kuzey ülkelerine açılan kapısı olması, Karadeniz Bölgesi'ni iç bölgelere bağlayan güzergahın başlangıç noktasını oluşturması, deniz kıyısında bir şehir olmakla birlikte şehrin içinde denizine girilebilen bir kent olması, tarihsel geçmişi ve en son Millî Mücadeleye katkısı, (örnekler çoğaltılabilir), hepsi birden Samsun'un artıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Geriye bu potansiyeli değerlendirecek ve harekete geçirecek yerel ve merkezi yönetimin bu yönde göstereceği gayret ve ortaya koyacağı irade kalmaktadır.

Samsun, öncelikle Büyükşehir Belediyesi'nin girişimleri, kısmen de Valiliğin katkıları ile daha yaşanabilir bir kent olma yolunda oldukça mesafe kat etmiştir. Yine Samsun'da ulusal ve uluslararası ölçekte (merkezî idarenin desteği ile) birçok girişimde bulunulmuş, bunlar peyderpey gerçekleştirilerek halkın hizmetine sunulmuş, medya desteği de sağlanarak bunların bir kısmı ulusal gündem olmayı da başarmıştır. Bu icraatların bir kısmı farklı kesimler tarafından eleştirilse de yapılan

çalışmalar önemlidir. Bunlardan turizmle ilgili olarak; deniz kıyı-
larının temiz tutularak plajların
aktif tutulması, markalı oteller ve
alışveriş merkezlerinin hizmete
girmesi, sahil ve dolgu alanlarının
düzenlenerek yeşil alan miktarının
arttırılması, Samsun'un merkezde
denizle buluşma noktası olan fakat
liman tarafından kapatılan sahil-
lerinin halka açılması, yeni müze-
lerin inşası, kentin tarihine sahip
çıkılması, bu bağlamda Saathane
Meydanı kazıları, Atayolu güzergâ-
hının tespiti, tescili ve tanıtımı,
Millî Mücadele ruhunun canlandırılması,
engelli plajı, ilçelerin turizm
potansiyellerinin ortaya çıkarılması
için ilk adımların atılması, doğal
mirasa sahip çıkılarak Kızılırmak
Deltası'nın UNESCO nezdinde
tanınması yönünde harcanan çaba-
lar vd. sayılabilir. Ekonomik anlam-
da ise; limanın özelleştirilerek aktif
hale getirilmesi, lojistik köy giri-
şimleri, Gıda Organize Sanayi'nin
kurulması, ovaları korumak adına
bir kısım sanayi tesislerinin Bafra,
Kavak, Havza gibi ilçelerde kurulan
OSB'lere kaydırılması, bu ilçelerin
gelişmesi için önlerinin açılması,
köylere getirilen altyapı hizmetle-
rinde artış ve nihayet golf saha-
sından Engelli Olimpiyatları ev
sahipliğine kadar sayısız girişimi
burada örnek olarak verebiliriz.
Peki, sonuç?

Bütün bu ve benzeri girişim ve
çabaya rağmen Samsun, bir
zamanlar ait olduğu ilk 10 il ara-
sına, niçin tekrar yükselmemek-
tedir? İstanbul, Ankara ve İzmir'i
(bunlara birinci küme diyelim) bir
kenara bırakırsak, hatırlanaca-
ğı üzere Samsun 1980'li yıllara
kadar Bursa, Gaziantep, Adana,
Kayseri, Mersin, Konya gibi illerle
(bunlara da ikinci küme diyelim)

aynı seviyede idi. Sonra o iller/
şehirler zenginliklerine zenginlik
katıp (gösterdikleri performansa
bağlı olarak Anadolu kaplanları
gibi isimler altında) büyürken,
hatta aralarına Denizli, Antalya,
Manisa, Sivas, Malatya gibi ille-
ri alırken Samsun aynı başarıyı
niçin gösteremedi? Tabiri caizse
onlar ikinci kümedeki yerlerini
sağlamlaştırırken Samsun niçin
yerini muhafaza edemeyerek
üçüncü kümeye doğru geriledi?

Şüphesiz bunun için birçok
sebebe sayılabilir. Paranın banka-
larda tutulması, yatırıma dönüş-
memesi, yatırım olarak işyeri
açmaktan ziyade gayrimenkulün
tercih edilmesi, girişimci azlığı,
çevre illere göre teşvik kapsamı
dışında bırakılması, küreselleşen
dünyada değişen konjonktüre
uyum sağlanamaması, şehirde
birlik-beraberlik olmaması, ortak
iş yapma becerisinin gelişmeme-
si vb. bunlardan ilk akla gelenler-
dir. Fakat bizi asıl ilgilendiren ve
bu makalenin konusunu oluşturan
husus; Samsun'da görülen bu
durağanlık ve (diğer rakiplerinde-
ki performansa bakarsak, onlar-
dan) geri kalmasının sebeplerini
saymak yerine bu menfi gidişin
nasıl durdurabiliriz? Bu olumsuz
durumdan kurtularak Samsun'u
tekrar nasıl yükselişe geçire-
biliriz? Yine şüphesiz bunun
için de birçok öneri getirilebi-
lir, birçok fikir ortaya konabilir.
Malum olduğu üzere bu hususta
en hararetli tartışma "Samsun
ne şehridir?" sorusu ile ilgili-
dir. Medikalden sağlık şehrine,
turizmden sanayiye, tarımdan
ticarete... Samsun'a sürekli rol-
ler biçilmekte, fakat bunlardan
hiç biri bir türlü lokomotif güç
olmayı becerememektedir.

Yukarıda sayılan bütün husus-
ların hiçbirini göz ardı etmeden,
biz bu makalede Samsun'un
yükselişe geçmesinin bir yolu
daha olduğuna inanıyoruz. O
da; Samsunspor'un göstere-
ceği performans ve tekrar pro-
fesyonel lige yükselmesidir. Bu
durup dururken olmayacağına
göre, öncelikle yerel ve merke-
zi otoritenin desteği alınmalı,
bütün sivil toplum kuruluşlarının
ellerini taşın altına koymaları
sağlanmalı, sorumluluk bütün
Samsunluların üzerine yıkılarak
herkesin kendi üzerine düşeni
yapması sağlanmalıdır. Sporla
ilgisi olsun olmasın, bu takımı
ancak bütün Samsunlular bir ve
beraber olarak, her türlü desteği
göstererek kurtarabilir.

Peki, Samsunlular niçin
Samsunspor'a sahip çıkmak
zorunda olsun, takımın bir üst
lige çıkmasından ne tür avan-
tajları olacak ki Samsunlular
Samsunspor'a destek versinler?

Takımın kaderi, şehrin kaderi

Aşağıda bir kısmını belirttiğimiz
hususlar göz önüne alınarak
Samsunlular Samsunspor'a sahip
çıkmalıdır,⁶

1.Şehri yükseltmek, üst lige
çıkarmak isteyenler önce takımı
(Samsunspor'u) üst lige çıkar-
manın gayreti içinde olmalıdırlar.
Şehir yükselirse (zenginleşirse,
gelişip kalkınırsa) o ekonomik
güçle takım zaten yükselir iddiası
ne kadar doğruysa, takım yükse-
lirse şehrin de ona paralel olarak

6 Bunlar bizim düşüncelerimizdir. Konuyla ilgilenen
başka kişiler farklı düşünebilecekleri gibi, bizim burada
zikretmediğimiz daha nice öneriler getirebilirler. Sam-
sunspor için, takımın ve şehrinizin bir üst lige yüksel-
mesi için her görüş ve düşüncenin çok önemli olduğuna
inanıyor ve hepsine saygı duyduğumumu belirtmek iste-
dim.

yükseleceği iddiası da bizim tezimizdir. Halihazırda Samsun'un (iktisadi anlamda) bir üst lige çıkması için bu kadar çaba yetersiz kaldığına göre, bu kez tersten yola çıkarak (daha kolay olandan başlayalım ve) takıma öncelik verelim. Samsunspor'un başarısı ve şehre katacağı moral motivasyon üzerinden Samsun'u yükseltmeye çalışalım.

2. Bazen anlık başarılarla ihtiyacımız oluyor. Uzun yıllar beklemeye gerek kalmadan bir haftadan diğerine kazanılacak bir galibiyet şehre moral olabilir. Bu hafta olmazsa gelecek hafta olur beklentisi bile bazen yeterlidir. Kazanılacak şampiyonluklar, ligde ikinci, üçüncü de olsa Avrupa'ya açılmak, yerli veya yabancı takıma karşı olmadık zamanda kazanılacak bir maç şehrin havasını değiştirebilir. İnsanlarımıza iyi ki Samsun'da yaşıyorum dedirtebilir, onlara moral verebilir. Gurbete çıkma kararı almış Samsunlu bir genci bu başarı şehre bağlayabilir.

3. Mersin, Antalya, Sivas, Kayseri, Gaziantep örneklerine iyi bakalım. Takım neredeyse kulüp orada, kulüp hangi ligdeyse şehir de o ligde yer almaktadır. Bu

şehirlerin gelişme seviyeleri ile takımlarının başarısı arasındaki ilişkileri iyi görelim ve örnek alalım. Yakın tarih bize zaten ipuçlarını veriyor. Samsun şehri güçlü olduğu dönemde Samsunspor da güçlüydü. Şehirdeki durağanlık nedeniyle (gerileme demeye bir türlü dilim varmıyor) Samsunspor zor günler yaşıyor, bunu iyi görelim. Şehir geliştseydi Yeşilyurt gibi Borsan gibi, Ulusoy gibi 30-40 tane daha ulusal ya da uluslararası arenada boy gösteren şirketimiz olsaydı kulüp bu kadar sahipsiz, parasız ve de başkansı kalır mıydı?⁷

4. Profesyonel lig kulüpleri sadece sportif bir birim değildir. Bunların yöneticileri başarılı ve zengin işadamlarıdır. Bu insanlar takımlarının başında olmak için şehrimize geliyor. Şehrimize bu vesileyle gelen kişiler Samsun'daki işadamları ile yeni ortaklıklar kurabilirler. Şehri beğenir, buraya yatırım kararı alabilirler. Alt liglerde top koşturan takımların kulüp başkanları için aynı şeyi söyleyebilir miyiz?

⁷ Takımın idaresi ve zor durumdan kurtarılmasının bürokratik desteklerle olmayacağını daha önce yazdık. Nitekim geçmişte böyle bir girişim başlatan bürokratlar kendilerini yarı ölümlü buldular.

5. Profesyonel ligin taraftarı çoktur. Maçlar vesilesiyle şehrimize gelecek yerli turist sayısını ve bunların şehirde yaratacakları ekonomik getiriye iyi hesap etmeliyiz. Bunları sadece 2-3 otobüs dolusu rakip taraftar olarak değil, çevre illerden gelecek taraflı-tarafsız seyircileri de hesap ettiğimizde maç günü öncesi ve sonrasında şehirdeki hareketliliğin boyutları daha da artacaktır.

6. Profesyonel ligin şehre katkısı aynı zamanda şehre olan talebi arttıracaktır. Bu durum çevre illerden, olduğu kadar gurbetteki Samsunluları da şehre çekecektir. Şehirdeki arsa ve gayrimenkul fiyatlarındaki artış bu yöndeki yatırımları tetikleyecektir. Bir yıldan diğerine artan fiyatlar insanlara cazip gelecek, zamanla konut sayısındaki artış inşaat ve beyaz eşyadan halı mobilyaya kadar sayısız sektörün şehirde işlerinin açılmasına yardımcı olacaktır. Özellikle çevre illerden çok sayıda vatandaş, hastanelerin varlığına da bağlı olarak, emeklilik için Samsun'u tercih etmelerine neden olmaktadır. Onların bu kararı almalarında gençlerin de rolü vardır. Samsun'un, eğlencesi bol, insanın sıkılmadığı, hafta sonu lig maçlarında büyük takımları izleyebilecekleri; Samsun'a yerleşmiş dedelerinin, babalarının yanlarında hafta sonlarını geçirebilecekleri şeklinde oluşacak algı şehre değer katacaktır.

7. Büyük (ünlü) futbolcular büyük transfer ücretleri karşılığında büyük şehirlere gelir. Büyük futbolcular aldıkları çok parayı harcayacak yer ararlar. Şehir buna uygun değilse (gelişmemiş, geri kalmış bir yer ise) büyük futbolcu buraya gelmez.

Büyük futbolcu şehrin başında lüks ve hızlı giden arabasına bindiğinde ve gaza bastığında birkaç dakikada şehrin sonu görünürse o futbolcu o şehre gelmez. Kazara, yanılıp gelse de en kısa zamanda bir yolunu bulup kaçar. Takımın kurtuluşu ise büyük (iyi) futbolcularla olur. O halde malum kısır döngü tekrar karşımıza çıkıyor; takımın kurtuluşu kaliteli futbolcuyla mümkün. Kaliteli futbolcu çok para ister. Şehrin kulübü bu parayı verecek zenginlikte olursa transfer gerçekleşir. Bu futbolcularla takım yükselir, şehre değer katar. Tersi olduğunda transfer gerçekleşmez, takım kötüye gider, şehrin morali bozulur, şehir geriledikçe yatırım azalır, işadamları kaçar, takımın başına geçecek yönetici aranır, ama bulunmaz!

8. Benzer durum profesyonel yöneticiler, bilim insanları, doktorlar ve sanatçılar için de geçerlidir. Şehir yaşanabilir özelliklere sahipse, bunlar gelir, kalır. Değilse giderler. Samsun'daki herhangi bir firmanın dünyaya mal satıyor olması onun başındaki yetenekli idareci (genel müdür, uzman ihracatçı vd.) ile mümkündür. Bu yetenekteki kişi 20-30 bin dolar maaş ister. Bu maaşı verseniz, bu kez bu kişi bu parayla bu şehirde yaşanıp yaşanmayacağına, ailesini buraya getirmeye değer mi değmez mi diye bakar. Yaşanmaz kararı verdiğinde 5 bin dolar daha azına İstanbul'da bir firmayı tercih edebilir. O halde sadece bizim gözümüzde bu şehrin yaşanabilir olup olmaması değil, dışarıdan gelenlerin gözünde de aynı imaja sahip olup olmaması çok daha önemlidir. Çünkü onların bilgisine, tecrübesine, şehre katkısına ihtiyacımız var. Onları burada

tutamazsak şehir gelişmez, üniversite gelişmez.

9. Samsunspor kulübünün içinde bulunduğu durum 19 Mayıs Üniversitesi'ni de etkilemektedir. Gençlerin futbol tutkusundan hareketle, üniversite adaylarının yükseköğrenim görecekları ve en güzel yıllarını geçirmeyi düşündükleri şehirde profesyonel bir takımın olup olmadığını, bu takım sayesinde lig maçlarını statlarda izleme imkânı bulup bulamayacağını düşünmeden tercih yapacaklarını düşünebilir miyiz? Bu konu ile ilgili bir araştırmaya rastlamsam da, gençlerin; iki eşit durumda olan fakülteden birini tercih ederken şehrin takımının hangi ligde olduğunu gözardı ederek karar vereceğini sanmıyorum. O halde üniversitelere olan teveccüh onların puanını yükselterek daha kaliteli ve ilk dilimlerden daha zeki öğrencileri çekerken, tersi durumda daha düşük profilli öğrenciler gelecektir. Bu durumda 19 Mayıs Üniversitesi daha kaliteli öğrenci çekebilmek ve puanlarını yükseltmek istiyorsa şehrin spor kulübünün içinde bulunduğu olumsuz şartlara seyirci kalabilir mi?

10. Metin içinde de belirtildiği gibi, markalar çağını yaşıyor. Şehirler markalaşıyor. Spor kulüpleri şehirleri adına bu markalaşmayı sağlayan, onu taşıyan, şehrin adını sürekli gündemde tutmayı başaran yegâne kurumlardır. Şehrin adı hafızalara kazındığında artık o şehrin insanından, yine o şehirde üretilen mamullere kadar sayısız unsur bu isimden payını alır. Marka iyiye iyi yönde, kötüye kötü yönde. Bugün Samsunspor'a yardım konusunda nazlanan kesimlerin bindikleri dalı kestiklerini birilerinin onlara hatırlatması gerekir. Tabi, kendilerini Samsunlu kabul ediyorlarsa.

Sonuç

Samsun gelişmiş iller arasına girmek istiyorsa, imajını güçlendirip yatırım çekmek istiyorsa, isminin marka değerini arttırmak istiyorsa en pratik en kısa yol Samsunspor'un başarısından geçmektedir. Samsunspor'un bırakın alt sıralara düşmesine rıza göstermeyi, Süper Lige çıkmadan Samsun şehri sınıf atlayamaz. Birinin kaderi ötekinin elindedir. O halde şehrin kaderi ile kulübün kaderi aynıdır. Şehir küme atarsa kulüp de atlar. Şehrin yükselmesi yavaş olabilir, istesek de hızlandıramayabiliriz. Bu Türkiye ve dünyanın içinde bulunduğu şartlarla da ilgilidir. Bu durumda şehrin moral kazanması için öncelik kulübe verilmeli, onun yükselmesi sağlanmalıdır. Kısa zamanda yapılabilecek en kolay ve pratik iş budur.

Meseleyi; spor ve sporcuların kişiliği, oyunu, takımın yenilmesi, galip gelmesi, kulübün borcu, başkan kim olacak vb. zaviyelerden bakarak önemsizleştirmeyelim. Böyle yaparsak kısır çekişmeler içinde kalır, büyük parçayı göremeyiz. Şunu bilelim; Samsunspor Samsun adını taşıyan en büyük bayraktır. Bu bayrağın ulaştığı her yer, dikildiği her burç Samsun'dur. Meseleye böyle bakalım ve her şeyi bir kenara bırakarak Samsunspor'a sahip çıkalım. Şehrimizi seviyorsak, Samsun adını bir marka olarak Türkiye ve dünyaya kabul ettirmek istiyorsak elimizde daha iyi bir araç yoktur.

İşte bütün bu nedenlerle Samsunspor bu şehrin takımı olduğu kadar, aynı zamanda bu şehrin, kaderidir.

Şehir ve her şey...

BÜTÜNŞEHİR

Yıl: 3 / Sayı: 16

Fiyatı: 20₺

Kültür ve Tarih Dergisi

BU ŞEHRİN TAKIMI, BU ŞEHRİN KADERİ

1989

2018

Bu Şehrin Takımı
BU ŞEHRİN KADERİ

SAMSUNSPOR'UN
TARİHİ

Bu Şehrin Ortak Kimliği
SAMSUNSPOR !

Yıl: 3/Sayı: 16
Ocak 2018

BÜTÜNŞEHİR

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu
AYVAZ BASIN YAYIN TANITIM
NURİ AYAR

Genel Yayın Yönetmeni
Recep YAZGAN

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Cevdet YILMAZ
Prof. Dr. Bünyamin KOCAOĞLU
Doç. Dr. Önder DUMAN
Tevfik DEMİR
Recep YAZGAN
Mustafa KARAOSMANOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Cem GENÇOĞLU

İletişim
Gaziler Meydanı Gelişen Han
No: 11 Kat: 3
İlkadım/Samsun
Tel: (0362) 432 12 01
Gsm: 0552 202 80 18
butunsehirsamsun@gmail.com

Baskı
Uğur Ofset
Pazar Mah. Şehit Nuri Urun
Sok. No: 48 İlkadım/Samsun
Tel:(0362) 431 52 55
www.ugurofset.com.tr

Baskı Tarihi
25.01.2018

Bütünşehir Dergisini Ebabel
Kitabevi, Endülüs Kültür Merkezi,
Deniz Kültür Merkezi
Selamet Kitap Kirtasiye'nden
temin edebilirsiniz.

TARİH 5 HAZİRAN 2015'Tİ

Samsunspor- Antalyaspor'la oynayacaktı.

O gün Samsun baştan başa Samsunspor bayraklarıyla süslüydü.

Herkes kişi amiri, memuru, işçisi, esnafı, öğrencisi kırmızı beyaz formlarla geziyordu şehirde. Maç anı ise sokaklar in cin top oynuyor dercesine bomboştı.

Herkes televizyonun başında nefessiz maçı seyrediyordu.

İlgili ilgisiz, çocuk-yaşlı, kadın-erkek yek vücut Samsunspor'un kazanması için dua ediyor, heyecanlanıyor, bağırıyor, sahadaki futbolcudan daha fazla güç sarf ediyordu.

Birçoğu stadin nerede olduğunu bile bilmiyordu belki de...

Takımda kim oynuyor, nerede oynuyor bihaberdi birçok Samsunlu.

Ama Samsun'da yaşıyor, yaşadığı şehri seviyor ve yaşadığı şehrin spor alanındaki başarılarıyla ülke çapında değer kazanmasından mutluluk duyuyordu insanlar.

Samsunspor maçı kaybetmiş ve Antalyaspor Süper Lig'e adını yazdıran üçüncü takım olmuştu.

O baştan başa kırmızı -beyaz olan şehir birden bire kapkaranlık olmuştu adeta.

Ağlayanlar, kahredenler, yıkılanlar...

Diyeceğim o dur ki Samsunpor sadece bu şehrin futbol takımı ve sahadaki 11 kişiden ibaret değildir.

Samsunspor, bu şehrin ortak değeri, ortak kederi, sevinci, hüznü, mutluluğudur. Samsunspor'a sadece bulunduğu yer ve sonuçlar üzerinden bakar ve futbolun gereksiz iş olduğunu ve bu şehrin daha yapacak çok işi olduğunu söyleyerek sadece kendinizi kandırırsınız. Zira Samsunspor'un bu şehrin sadece futbol takımı olmadığını aynı zamanda dışa açılan en büyük marka değeri olduğunu iyi biliyoruz.

Son aylarda yaşadığımız futbol takımımızın neredeyse sahipsiz kalmış görüntüsü, şehir insanının yukarıda bahsi geçen Samsunspor kültürünün bir nebze olsun canlanması için bir fırsat olarak görülmelidir.

Bütünşehir Dergisi olarak biz de bu sayımızda şehir kültürümüzle ilgili başka konular da baskıya girecektik.

Ancak Samsunspor da bu şehrin ortak kültürü olduğuna göre biz de elimizden geldiği kadar yazarlarımızın o güzel kelimeleriyle Samsunspor'a destek olmak zorunda hissettik kendimizi.

Bu sayımızla Samsunspor'un ve bu şehrin içinde bulunduğu durumun sadece arşivlerdeki gazete kupürleriyle ya da bankalara yatan para dekontlarıyla kalmasına seyirci kalamazdık.

Bu sürece bizimde dahil olmamız gerektiğini iyi biliyorduk. Bu sayımızdaki yazarlar şimdi belki hiç okunmayacak belki de kütüphanelerin bir kenarında duracak.

Ancak bu dergi yıllar sonra kütüphanelerin tozlu raflarından birileri tarafından indirildiğinde ve yazılanımızın not düştüğü ifadeler okunduğunda bu tarihi günlerin önemli delili olacağı düşüncesiyle SAMSUNSPOR başlığı ile yayındayız.

Başka Samsun olmadığı gibi başka Samsunspor da yok...

Tevfik DEMİR

İÇİNDEKİLER

TERME'NİN LİMBOLARI	<Yrd. Doç. Dr. Mutlu KAYA – Prof. Dr. Cevdet YILMAZ> 08
Maria Zvonimirova Todorovska-Omari	<Gülce İŞERİ - Selin KURT> 12
SAMSUNSPOR VE SAMSUN; BU ŞEHRİN TAKIMI, BU ŞEHRİN KADERİ	<Prof. Dr. Cevdet YILMAZ> 18
Ne Olacak Bu Samsunspor'un Hali	<Ercüment GÜL> 28
ÇARŞAMBA HALK TÜRKÜLERİ VE OYUN HAVALARININ SÖZ VE MÜZİKLERİ	<Aytek ERSAN> 30
İsim, Şehir, Hayvan!	<EYLÜL> 40
SAMSUN YAZARLAR DERNEĞİ'NDEN BÜTÜNŞEHİR DERGISİNE YILIN DERGISİ ÖDÜLÜ!	<AKASYAMHABER> 42
Vezirköprü'nün Toki İle İhtihani: Nalbantlı Mahallesi	<Büyüamin KIVRAK> 44
BU ŞEHRİN ORTAK KİMLİĞİ SAMSUNSPOR!	<Yrd. Doç. Dr. Seyfullah GÜL> 48
Modern Şehir Babaanneleri Ya Köylere Terk Etti Ya Da Huzurevlerine!	<Mustafa KARAOSMANOĞLU> 50
HARPÜT ÜLEMÂSINDAN MEHMED KEMÂLEDDİN EFENDİ	<Doç. Dr. Ahmet KARATAŞ> 56
Samdob "Opera Atölyesi" İle Okullarda	> 64
SAMSUNSPOR'UN TARİHİ!	> 68
Şehrin Sorunları Ve İstiklâl Güneşi Samsun	<Tahsin ÇAYIRLIOĞLU> 76
ALAÇAM BELEDİYE BAŞKANI HADİ UYAR 2017 YILINI DEĞERLENDİRDİ	> 79
Armut Ormanları	<İzzet ACAREL> 80
DARBELİ ZAMANLAR KUMPANYASI	<Mustafa KARAOSMANOĞLU> 82
Bir Vali Ve Bir Spor Kulübü!	<Recep YAZGAN> 86
ÇARŞAMBA'YA YENİ ŞEHİR KÖPRÜSÜ YAPILIYOR	> 88
Tekkeköy Saat Kulesi İhtişamlı Yapısıyla Büyülüyor	> 90

ATIF / REFERANS İÇİN;

YILMAZ, C. (2018) «*Terme'nin Limboları*», Bütünşehir Dergisi, Sayı: 16, Samsun, (18-26).